

Datum van inontvangstneming : 16/12/2025

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-691/25 – 1

Zaak C-691/25

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

30 oktober 2025

Verwijzende rechter:

Østre Landsret (Denemarken)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

22 oktober 2025

Verzoekende partijen:

AB

BT

VF

KO

RS

Verwerende partij:

Lægernes Pension – pensionskassen for læger

ØSTRE LANDSRET (DENEMARKEN)

BESCHIKKING

van 22 oktober 2025

[omissis]

AB,

BT,

VF,

KO en

RS

[omissis]

tegen

Lægernes Pension – pensionskassen for læger

[omissis]

Inleiding

- 1 Het Østre Landsret heeft besloten het Hof van Justitie van de Europese Unie krachtens artikel 267, tweede alinea, juncto eerste alinea, VWEU te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:
 - 1) Is het eerste deel van artikel 9, lid 1, onder h), van richtlijn 2006/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep – op grond waarvan uiteenlopende niveaus voor prestaties niet in strijd zijn met het beginsel van gelijke behandeling voor zover nodig om rekening te houden met naar geslacht verschillende actuariële berekeningsfactoren bij regelingen met vaststaande bijdragen – in strijd met het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen en daarmee ongeldig, en zo ja, vanaf welke datum?
 - 2) Indien de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord, moet het eerste deel van artikel 9, lid 1, onder h), van richtlijn 2006/54 dan aldus worden uitgelegd dat die bepaling zich verzet tegen een bedrijfspensioenregeling met vaststaande bijdragen als die welke in het hoofdgeding aan de orde is, waarin de uitkeringen voor deelnemers die vóór 1 juli 1999 tot de pensioenregeling zijn toegelaten, worden berekend op een naar geslacht uitgesplitste grondslag?
 - 3) Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, vormen pensioenuitkeringen die worden betaald op grond van een

bedrijfspensioenregeling met vaststaande bijdragen als die welke in het hoofdgeding aan de orde is, dan een beloning in de zin van artikel 157 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie?

Hoofdgeding en feiten

- 2 Het hoofdgeding betreft de vraag of verweerder, Lægernes Pension, onrechtmatig heeft gehandeld door een naar geslacht uitgesplitste actuariële grondslag te gebruiken voor de berekening van het recht op pensioenuitkeringen van de vijf verzoeksters. Verder betreft het hoofdgeding de vraag of het huidige pensioenreglement van Lægernes Pension, op grond waarvan pensioenpremies worden betaald aan een regeling met een naar geslacht uitgesplitste berekeningsgrondslag, in strijd is met de nationale wetgeving inzake gelijke behandeling waarbij het Unierecht is omgezet, en daardoor ongeldig is.
- 3 De vijf verzoekende artsen, die allen vrouw zijn en deelnemer van Lægernes Pension, hebben tegen Lægernes Pension een vordering ingesteld tot betaling van een schadevergoeding en tot vaststelling dat, ten eerste, hun recht op gelijke behandeling krachtens de Deense wet inzake gelijke behandeling op het gebied van verzekeringen is geschonden door het gebruik van een naar geslacht uitgesplitste actuariële berekeningsgrondslag voor hun pensioenregelingen, en, ten tweede, de bepaling in het pensioenreglement van Lægernes Pension inzake stortingen in een regeling met een naar geslacht uitgesplitste berekeningsgrondslag ongeldig is.
- 4 Lægernes Pension is een pensioenfonds voor artsen in Denemarken. Lægernes Pension is opgericht in 1946 en telt ongeveer 90 % van alle artsen in Denemarken als deelnemer. Eind 2022 waren ongeveer 50 000 personen bij Lægernes Pension aangesloten, waarvan er ongeveer 38 000 nog geen recht op pensioen hadden. Lægernes Pension is een horizontaal pensioenfonds dat valt onder de Lov om forsikringsvirksomhed (wet op verzekeringsactiviteiten) en onder toezicht staat van het Finanstilsyn (Deense financiële toezichthouder). Het doel van Lægernes Pension is ervoor te zorgen dat haar deelnemers een pensioen ontvangen wanneer zij de pensioengerechtigde leeftijd bereiken of arbeidsongeschikt worden, en dat in geval van hun overlijden een nabestaandenpensioen wordt uitgekeerd. Lægernes Pension is eigendom van zijn deelnemers.
- 5 Alle verzoeksters zijn vóór 1 januari 1998 tot Lægernes Pension toegelaten in verband met hun aanstellingen als arts krachtens een collectieve overeenkomst die onder meer is gesloten tussen verenigingen die behoren tot de Lægeforening (Deense artsenvereniging) en Danske Regioner e.a. (Deense regio's, een belangenorganisatie voor de vijf regio's in Denemarken). De pensioenpremies van verzoeksters worden overeenkomstig de collectieve overeenkomst gestort in een regeling met vaststaande bijdragen bij Lægernes Pension.
- 6 Deelnemers die, net als verzoeksters, vóór 1 januari 1998 tot Lægernes Pension zijn toegelaten, hebben een pensioenregeling die gebaseerd is op een naar geslacht

uitgesplitste grondslag. De regeling omvat een ouderdomspensioen, een invaliditeitspensioen, een wezenpensioen en een overlijdensdekking in de vorm van een weduwen-/weduwnaarspensioen. Onder bepaalde voorwaarden hebben individuele deelnemers de mogelijkheid om al dan niet te kiezen voor het weduwen-/weduwnaarspensioen. Indien wordt afgezien van het weduwen-/weduwnaarspensioen, wordt bij overlijden vóór de pensionering een kleiner bedrag ineens uitgekeerd.

- 7 Als er niet wordt afgezien van het weduwen-/weduwnaarspensioen in pensioenregelingen met een naar geslacht uitgesplitste grondslag, is het jaarlijkse ouderdomspensioen voor vrouwen hoger dan voor mannen. Als er wel wordt afgezien van het weduwen-/weduwnaarspensioen, is het jaarlijkse ouderdomspensioen voor vrouwen lager dan voor mannen. De reden hiervoor is dat, in regelingen zonder weduwen- of weduwnaarspensioen, alleen maar een levenslang pensioen wordt uitgekeerd aan de deelnemer, en dat in dat opzicht rekening wordt gehouden met het feit dat vrouwen naar verwachting meer jaren pensioen zullen ontvangen dan mannen, onder meer omdat vrouwen een hogere levensverwachting hebben (zie ook punt 12). Als de regeling wel een weduwen-/weduwnaarspensioen omvat, wordt ook rekening gehouden met de leeftijd en het verwachte geslacht en de levensverwachting van de echtgenoot. Lægernes Pension gebruikt voor zijn berekeningen zijn eigen statistische gegevens (zie punt 15).
- 8 Lægernes Pension telt ongeveer 9 500 mannelijke en 5 600 vrouwelijke deelnemers wier pensioen op een naar geslacht uitgesplitste grondslag wordt berekend. Van hen hebben ongeveer 6 400 mannen en 2 800 vrouwen een regeling met een weduwen-/weduwnaarspensioen. Ongeveer 3 100 mannen en 2 800 vrouwen hebben een regeling waarin zij van een weduwen- of weduwnaarspensioen hebben afgezien.
- 9 Alle verzoeksters hebben van het weduwen-/weduwnaarspensioen afgezien.
- 10 De pensioenregeling die in het hoofdgeding aan de orde is, is een bedrijfspensioenregeling met vaststaande bijdragen (tariefregeling), waarin de pensioenverplichting wiskundig wordt berekend op basis van het bedrag dat in de regeling is gestort. Verzoeksters zijn op grond van hun dienstverband wettelijk verplicht aangesloten bij Lægernes Pension. Bij hun toetreding tot de pensioenregeling met een op naar geslacht uitgesplitste grondslag hebben verzoeksters garanties gekregen over de hoogte van de toekomstige uitkeringen op basis van de gestorte premies, onder toepassing van de op het moment van toetreding geldende berekeningsgrondslag. Uit de garanties blijkt dat de berekeningsgrondslag is uitgesplitst naar geslacht en dat verzoeksters elk jaar op de hoogte zijn gesteld van de berekeningsgrondslag.
- 11 De berekeningsgrondslag voor pensioenovereenkomsten met naar geslacht uitgesplitste grondslag in Lægernes Pension houdt rekening met een aantal seksspecifieke factoren die op basis van statistische gegevens worden vastgesteld. De seksspecifieke factoren zijn levensverwachting, verwachte

invaliditeitspercentages, verwacht geslacht, verwachte leeftijd en verwachte levensduur van de echtgenoot, verwacht aantal kinderen en hun leeftijd. Anders dan bij pensioenregelingen die uitgaan van een sekseneutrale grondslag, worden bij Lægernes Pension voor mannen dus andere aannamen gebruikt dan voor vrouwen.

- 12 Vrouwelijke deelnemers aan Lægernes Pension hebben een langere levensverwachting dan mannen. Dat wordt aangevoerd als de reden waarom de jaarlijkse pensioenuitkering, zoals hierboven vermeld, lager is voor vrouwelijke leden die hebben afgezien van een pensioenregeling met een weduwen-/weduwnaarspensioen. Het tegenovergestelde geldt voor pensioenregelingen waarin niet is afgezien van het weduwen-/weduwnaarspensioen. In die regelingen wordt een groter deel van de pensioenbijdragen van mannen gebruikt ter dekking van het pensioen van echtgenotes, aangezien mannen een kortere levensverwachting hebben en doorgaans zijn getrouwd zijn met jongere vrouwen, die bovendien een langere levensverwachting hebben.
- 13 Wanneer er wordt gebruikgemaakt van naar geslacht uitgesplitste pensioengrondslagen, die worden vastgesteld op basis van statistische analyses met betrekking tot mannen en vrouwen, en uit de analyses verschillen in levensverwachting en invaliditeitspercentages naar voren komen, zal er een verschil zijn in de jaarlijkse pensioenen die aan mannen en vrouwen worden uitbetaald.
- 14 Wanneer er een sekseneutrale grondslag wordt gebruikt, vindt er geen herverdeling plaats tussen mannen en vrouwen, zoals wel het geval is wanneer een sekseneutrale grondslag wordt gebruikt. Wanneer een sekseneutrale grondslag wordt gebruikt, ontvangen vrouwen tijdens hun leven meer pensioenuitkeringen dan mannen.
- 15 De statistische berekeningen worden gemaakt op basis van informatie over het totale aantal deelnemers van Lægernes Pension.

Deens recht

Lov om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med forsikring, pension og lignende ydelser (wet inzake gelijke behandeling van mannen en vrouwen in verband met verzekeringen, pensioenen en soortgelijke uitkeringen)

- 16 De betrokken pensioenregeling wordt onder meer beheerst door de wet inzake gelijke behandeling van mannen en vrouwen in verband met verzekeringen, pensioenen en soortgelijke uitkeringen (wet inzake gelijke behandeling op het gebied van verzekeringen).
- 17 § 7, lid 1, van de wet gelijke behandeling op het gebied van verzekeringen (geconsolideerde wet nr. 458 van 7 mei 2025) bepaalt:

„In bedrijfspensioenregelingen mag er geen directe of indirecte discriminatie op grond van geslacht plaatsvinden, met name wat betreft:

[...]

3) rechten en verplichtingen uit hoofde van regelingen, [...]"

18 § 8 (1) van de wet gelijke behandeling op het gebied van verzekeringen bepaalt:

„Onverminderd de leden 2 tot en met 5 mogen beroepsregelingen inzake sociale zekerheid geen bepalingen bevatten die bij de vaststelling en de berekening van de bijdragen en de prestaties discrimineren op grond van geslacht.”

19 Bovendien bepaalt § 8, lid 2, van de wet gelijke behandeling op het gebied van verzekeringen:

„Voor deelnemers die vóór 1 juli 1999 zijn toegelaten tot beroepsregelingen inzake sociale zekerheid waarbij de uitkeringen worden berekend op basis van vooraf vastgestelde premies, mogen de uitkeringen voor mannen en vrouwen verschillen voor zover de berekening is gebaseerd op actuariële berekeningsfactoren die voor beide geslachten verschillend zijn. De werkgeversbijdragen aan die regelingen kunnen verschillend worden vastgesteld voor mannen en vrouwen, voor zover de uitkeringsniveaus voor mannen en vrouwen daarbij dicht bij elkaar worden gebracht.”

20 Deze bepalingen zijn ingevoerd bij wet nr. 134 van 25 februari 1998, die op 1 maart 1998 in werking is getreden.

21 Uit de algemene opmerkingen in de voorbereidende werkzaamheden voor die wet (zie wetsontwerp nr. L 54 van 30 oktober 1997) komt naar voren:

„Inleiding

Dit wetsontwerp heeft tot doel de gelijke behandeling van mannen en vrouwen in bedrijfspensioenregelingen te verzekeren en in dit verband uitvoering te geven aan richtlijn 86/378/EEG van de Raad van 24 juli 1986 betreffende de gelijke behandeling van mannen en vrouwen in ondernemings- en sectoriële regelingen inzake sociale zekerheid, zoals gewijzigd bij richtlijn 96/97 van de Raad van 20 december 1996.

De omzetting van de oorspronkelijke richtlijn is in het voorjaar van 1989 behandeld door de door de minister van Industrie ingestelde commissie voor pensioenoverdracht, die op 11 oktober 1991 verslag nr. 1228 over ‚Gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van pensioenen’ heeft gepubliceerd.

[...]

1. Seksneutrale grondslag

Deense pensioenregelingen zijn regelingen met vaststaande bijdragen dan wel regelingen met vaste uitkeringsniveaus. Regelingen met vaststaande bijdragen zijn regelingen waarbij in het kader van de arbeidsverhouding vaste premies zijn overeengekomen, die moeten worden betaald aan een pensioeninstelling.

Bij regelingen met vaste uitkeringsniveaus moet de werkgever bijdragen betalen naast die van de werknemer, zodat de werknemer pensioenuitkeringen van een bepaald bedrag – vaak een percentage van het laatste loon – worden gegarandeerd. Op de Deense arbeidsmarkt komen regelingen met vaststaande bijdragen het meeste voor. Krachtens de richtlijn is het mogelijk om bij de berekening van pensioenbijdragen en -uitkeringen actuariële berekeningsfactoren te gebruiken die voor mannen en vrouwen verschillen (gemiddelde levensverwachting en invaliditeitspercentages).

Wanneer deze verschillende actuariële berekeningsfactoren worden toegepast op regelingen met vaststaande bijdragen, kunnen de pensioenuitkeringen voor mannen en vrouwen verschillen. Indien actuariële berekeningsfactoren worden toegepast op regelingen met vaste uitkeringsniveaus, zullen de werkgeversbijdragen voor mannen en vrouwen verschillen.

Dit wetsontwerp bevat het voorstel om, voor de toekomstige deelnemers aan de regelingen die onder het wetsontwerp vallen, zowel de bijdragen als de uitkeringen voor mannen en vrouwen gelijk te laten zijn. Bij de berekening van de bijdragen en uitkeringen moet derhalve een seksneutrale grondslag worden gebruikt. In de toekomst zal het niet meer mogelijk zijn om de verschillende gemiddelde levensverwachting en invaliditeitspercentages voor mannen en vrouwen te gebruiken als rechtvaardiging voor verschillende bijdragen of uitkeringen.

Vrouwen leven gemiddeld langer dan mannen, waardoor ouderdomspensioenen voor vrouwen duurder zijn, terwijl weduwen- en weduwepensioenen voor mannen duurder zijn dan voor vrouwen. Het gebruik van een seksneutrale grondslag kan een zekere herverdeling van middelen van het ene geslacht naar het andere meebrengen, afhankelijk van de verhouding tussen mannen en vrouwen in de afzonderlijke regeling en de samenstelling van de uitkeringen, dat wil zeggen de hoogte van de ouderdoms-, invaliditeits-, weduwen-/weduwnaars- en wezenpensioenen.

Bij veel van de oudere regelingen is het voor de opbouw van de uitkering echter grotendeels irrelevant of een seksneutrale of een sekspecifieke grondslag wordt gebruikt. Bovendien hanteren de meeste nieuwe regelingen een seksneutrale grondslag.

De reden om voor bestaande deelnemers geen verplichting in te voeren om een sekseneutrale grondslag te gebruiken, is dat deze deelnemers bij hun toetreding tot de regelingen al een toezegging hebben gekregen voor toekomstige uitkeringen van een bepaalde hoogte op basis van de overeengekomen bijdragen. Dergelijke toezeggingen zijn juridisch bindend en kunnen daarom niet worden verminderd, wat voor sommige deelnemers het gevolg zou zijn als voor reeds gesloten overeenkomsten een vereiste wordt ingevoerd om een sekseneutrale grondslag te gebruiken.

[...]

5. Verhouding tot het Unierecht en de wetgeving op dit gebied. Het wetsontwerp geeft uitvoering aan richtlijn 86/378/EEG van de Raad van 24 juli 1986, zoals gewijzigd bij richtlijn 96/97/EG van de Raad van 20 december 1996. De richtlijn bevat minimumvoorschriften betreffende de omvang van de gelijke behandeling en definieert de werking van artikel 119 van het Verdrag op pensioenen die zijn overeengekomen in het kader van een arbeidsverhouding. § 8 (1) van het wetsontwerp strekt verder dan de minimumvereisten door te eisen dat er een sekseneutrale grondslag wordt gebruikt voor toekomstige deelnemers aan pensioenregelingen. Artikel 6, lid 1, onder h) en i), van de richtlijn staat toe dat er naar geslacht verschillende actuariële berekeningsfactoren worden gebruikt.

Richtlijn 86/378/EEG van de Raad had uiterlijk op 30 juli 1989 moeten zijn omgezet, maar toen na een aantal arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie duidelijk werd dat bepaalde bepalingen van de richtlijn in strijd waren met het Verdrag en er twijfels rezen over bepaalde andere bepalingen, werd er in Denemarken (met instemming van de Commissie) voor gekozen om te wachten op verduidelijking van de kwesties en de vaststelling van de nodige wijzigingsrichtlijn. Richtlijn 96/97/EG van de Raad had moeten zijn omgezet op 1 juli 1997, maar aangezien deze richtlijn pas was vastgesteld op 20 december 1996, werd er destijds van Deense kant op gewezen dat de richtlijn onmogelijk vóór eind 1997 in deze lidstaat zou kunnen worden omgezet. Dit is echter niet van betekenis voor het beschermingsniveau in Denemarken, aangezien de Deense pensioenregelingen voldoen aan de minimumvoorschriften van de richtlijn.

Het wetsontwerp en de richtlijn regelen hoe beroepsgerelateerde socialezekerheidsregelingen moeten worden ingericht, maar bevatten geen regels met betrekking tot de pensioenproducten die pensioeninstellingen verder kunnen aanbieden. De kwestie wordt wat betreft aanbieders van levensverzekeringen en horizontale pensioenfondsen geregeld door de levensverzekeringsrichtlijnen. Een wetsontwerp inzake levensverzekeringen en pensioenverzekeringen die buiten het toepassingsgebied van de richtlijn vallen, zoals particuliere pensioenregelingen, zou vereisen dat de levensverzekeringsrichtlijnen worden gewijzigd.”

Pensioenreglement van Lægernes Pension

22 Lægernes Pension is een onafhankelijke instelling die is onderworpen aan publiek toezicht en wordt beheerst door statuten die zijn aangenomen tijdens een algemene vergadering van de deelnemers van Lægernes Pension.

23 § 5, lid 1, van de statuten van Lægernes Pension, vastgesteld tijdens de algemene vergadering van april 2020, bepaalt:

„De rechten en plichten van de deelnemers worden nader omschreven in het pensioenreglement.”

24 Het pensioenreglement dat op deze zaak van toepassing is, is het pensioenreglement voor personen die vóór 2023 tot de regeling zijn toegetreden.

25 § T1, lid 1, van het pensioenreglement luidt als volgt:

„Artsen en geneeskundestudenten kunnen tot het pensioenfonds worden toegelaten wanneer zij in een van de volgende vier categorieën kunnen worden ingedeeld:

1) Werknemers die vallen onder een collectieve overeenkomst die is gesloten door de Artsenvereniging of een van haar onderafdelingen of erkende organisaties of door de Vereniging van Deense Geneeskundestudenten, of die vallen onder een ander akkoord waarin de verplichting tot aansluiting bij het pensioenfonds is vastgelegd.

2) Werknemers in functies waarvan de arbeidsvoorwaarden bepalen dat de arts verplicht is aangesloten bij het pensioenfonds en dat deze verplichting niet kan worden gewijzigd zonder toestemming van het pensioenfonds.

3) Zelfstandigen die vallen onder een collectieve overeenkomst waarin de verplichting tot aansluiting bij het pensioenfonds is vastgelegd.

[...]”

26 Voorts bepaalt § TI, leden 5 tot en met 7, van het pensioenreglement het volgende:

„5. Pensioenpremies worden gestort in een regeling met een seksspecifieke berekeningsgrondslag, tenzij het pensioenreglement, de collectieve overeenkomst of het andere akkoord [...] op grond waarvan de pensioenpremie wordt betaald, bepaalt dat pensioenpremies in een regeling op seksneutrale grondslag worden gestort.

6. Pensioenpremies die worden betaald krachtens een collectieve overeenkomst of een andere door YL [Yngre Læger (jonge artsen)] gesloten overeenkomst (zie lid 1, punt 1) worden, voor nieuwe deelnemers die op of

na 1 januari 1998 zijn toegelaten, op een sekseneutrale grondslag in een regeling gestort (zie lid 5).

7. Pensioenpremies die worden betaald krachtens lid 1, punten 1 tot en met 3, moeten voor deelnemers die op of na 1 juli 1999 zijn toegetreden, worden gestort in een regeling met een sekseneutrale grondslag (zie lid 5).”

Unierecht

27 De voor de onderhavige zaak relevante rechtsgrondslag uit het Unierecht is de Verdragsbepaling inzake gelijke behandeling in artikel 157 (voorheen artikel 141) VWEU, alsook richtlijn 2006/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 (die in de plaats is gekomen van de richtlijnen 86/378/EEG en 96/97/EG) betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep. Het vroegere artikel 6, lid 1, onder h), van de richtlijnen 86/378/EEG en 96/97/EG, is nu opgenomen in artikel 9, lid 1, onder h), van richtlijn 2006/54/EG, dat luidt als volgt:

„Artikel 9

Voorbeelden van discriminatie

1. Tot de bepalingen die in strijd zijn met het beginsel van gelijke behandeling, moeten die worden gerekend welke, direct of indirect, van het geslacht uitgaan om:

[...]

h) uiteenlopende niveaus voor de prestaties vast te stellen, behoudens voorzover nodig om rekening te houden met naar geslacht verschillende actuariële berekeningsfactoren bij regelingen met vaststaande bijdragen; [...].”

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

28 De verzoekende artsen voeren primair aan dat zij zijn gediscrimineerd op grond van hun geslacht, aangezien het pensioenfonds, in strijd met artikel 157 VWEU inzake gelijke beloning, zijn berekening van hun pensioenen heeft gebaseerd op actuariële berekeningsfactoren die uitgaan van het geslacht en, subsidiair, dat de ongelijke behandeling in strijd is met het algemene Unierechtelijke beginsel van gelijke behandeling, dat onder meer is neergelegd in de artikelen 21 en 23 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

29 In de tweede plaats stellen verzoeksters dat het pensioenfonds hun recht op gelijke behandeling heeft geschonden door na 1 juli 1999 onvoldoende maatregelen te nemen om zoveel mogelijk te voorkomen dat zij op grond van hun geslacht

werden benadeeld, bijvoorbeeld door toekomstige bijdragen op te nemen op een sekseneutrale grondslag, bonussen uit te keren op een sekseneutrale grondslag of de seksegebonden verschillen in de pensioenregelingen die van toepassing zijn op degenen die vóór 1 juli 1999 tot Lægernes Pension zijn toegetreden, op een andere manier te verkleinen.

- 30 Ten slotte voeren verzoeksters primair aan dat § T1 (5) van het pensioenreglement ongeldig is in die zin dat § 8, lid 2, van de wet gelijke behandeling in verzekeringszaken, dat het gebruik van een seksspecifieke berekeningsgrondslag toestaat, is gebaseerd op artikel 9, lid 1, onder h), van richtlijn 2006/54/EG, dat volgens verzoeksters ongeldig is. In dit verband betogen verzoeksters dat de wet gelijke behandeling op verzekeringsgebied moet worden uitgelegd zonder toepassing te maken van de uitzondering van § 8, lid 2, van die wet.
- 31 Subsidiair stellen verzoeksters dat § T1, lid 5, van het pensioenreglement ongeldig is omdat deze bepaling geen rekening houdt met het feit dat het gebruik van een seksspecifieke berekeningsgrondslag alleen is toegestaan voor zover dat noodzakelijk is. Volgens verzoeksters is aan die voorwaarde niet voldaan wat betreft de bijdragen aan de pensioenregeling, die geen invloed hebben op reeds verstrekte pensioengaranties. De bepaling in het pensioenreglement is derhalve in strijd met artikel 9, lid 1, onder h), van richtlijn 2006/54/EG, op grond waarvan alleen verschillende uitkeringsniveaus voor vrouwen en mannen mogen worden vastgesteld „voor zover nodig”.
- 32 Lægernes Pension betoogt dat het pensioenfonds niet onrechtmatig jegens verzoeksters heeft gehandeld door een seksspecifieke actuariële grondslag op hun pensioenregelingen toe te passen [zie § 8, lid 2, van de wet gelijke behandeling in verzekeringszaken en de onderliggende handelingen van het Unierecht].
- 33 Verweerder betwist dat pensioenuitkeringen uit een door bijdragen gefinancierde pensioenregeling, zoals die waarover verzoeksters bij de Lægernes Pension beschikken, een „beloning” in de zin van artikel 157 VWEU vormen [zie arresten ██████ (C-262/88) en, a contrario, ██████ (C-152/91) en Color-oll (zaak C-200/91)]. Bijdragen aan pensioenregelingen met vaststaande bijdragen zijn een „beloning”, terwijl de toezegging van de pensioeninstelling aan haar deelnemers dat zij de middelen zal beheren en uitkeren voortvloeit uit het verzekeringsrecht, en geen beloning is.
- 34 In dit verband merkt Lægernes Pension op dat pensioenregelingen in Denemarken meestal pensioenregelingen met vaststaande bijdragen zijn, wat betekent dat de verplichting van een werkgever met betrekking tot pensioenen uitsluitend bestaat in de storting van een bepaald percentage van het loon van de werknemers in een onafhankelijk pensioenfonds. De verplichtingen van de werkgever met betrekking tot pensioenen eindigen dus wanneer die bijdrage is betaald. De werkgever heeft dus geen garantie gegeven met betrekking tot de hoogte van het pensioen dat het deelnemer van het pensioenfonds zal kunnen ontvangen. Bovendien draagt de

werkgever geen risico en heeft hij geen invloed op het beheer van de activa van het pensioenfonds door het pensioenfonds.

- 35 Lægernes Pension betoogt voorts dat de Unierechtelijke handelingen die in de Deense wetgeving zijn omgezet bij § 8, lid 2, van de wet gelijke behandeling op het gebied van verzekeringen, geldig zijn. De Unierechtelijke rechtsgrondslag van § 8, lid 2, van de wet is al meer dan 36 jaar ongewijzigd gebleven. Het Unierecht erkent dat naar geslacht verschillende actuariële berekeningsfactoren kunnen worden gebruikt overeenkomstig artikel 9, lid 1, onder h), van richtlijn 2006/54/EG. Noch de zaak TestAchats (C-236/09) noch de X (C-318/13) bieden grond voor de veronderstelling dat artikel 9, lid 1, onder h), van richtlijn 2006/54/EG ongeldig of in strijd met het Unierecht is.
- 36 Verweerder betwist dat het gebruik van naar geslacht gedifferentieerde actuariële berekeningsfactoren overeenkomstig artikel 9, lid 1, onder h), van richtlijn 2006/54/EG in strijd is met het algemene Unierechtelijke beginsel van gelijke behandeling op het gebied van geslacht, zoals neergelegd in de artikelen 21 en 23 van het Handvest. Het fonds stelt dat er geen reden is om aan te nemen dat het Handvest of de „algemene beginselen van gelijke behandeling in het Unierecht” voorrang hadden moeten hebben boven de rechtspositie krachtens richtlijn 2006/54/EG. Het stelt voorts dat het Handvest geen rechtsgevolgen heeft tussen Lægernes Pension en verzoeksters, aangezien het Handvest geen horizontale werking heeft en dus niet rechtstreeks van toepassing is op de betrekkingen tussen particulieren, waaronder verzoeksters en Lægernes Pension. Overigens zijn de artikelen 21 en 23 van het Handvest ingevolge de Deense toetredingswet niet rechtstreeks toepasselijk in Denemarken.
- 37 Artikel 9, lid 1, onder h), van de richtlijn staat toe dat uiteenlopende niveaus voor de prestaties worden vastgesteld „voor zover nodig om rekening te houden met naar geslacht verschillende actuariële berekeningsfactoren [...]”. Er bestaat geen vereiste dat de toepassing van dergelijke „actuariële berekeningsfactoren” afhangt van een bepaalde mate van noodzakelijkheid. Objectief gezien zal in een pensioenregeling met vaststaande bijdragen – die de facto is gebaseerd is op het gebruik van actuariële berekeningsfactoren die voor beide geslachten verschillen – het niveau van de uitkeringen noodzakelijkerwijs ook voor beide geslachten verschillen voor zover het de huidige uitkeringen betreft. Verweerder betoogt derhalve dat artikel 9, lid 1, onder h), van de richtlijn niet aldus moet worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een pensioenregeling als die in het hoofdgeding, op grond waarvan de uitkeringen voor deelnemers die vóór 1 juli 1999 tot de pensioenregeling zijn toegelaten, worden berekend op een seksespecifieke basis.
- 38 De wet gelijke behandeling op het gebied van verzekeringen vormt dus een correcte uitvoering van de Unierechtelijke grondslag daarvoor, en de toepassing van § 8, lid 2, wordt niet beperkt door een niet nader gedefinieerde mate van noodzakelijkheid.

- 39 Lægernes Pension betwist tevens dat het gebruik van actuariële factoren verder is gegaan dan wat „noodzakelijk” is om te voldoen aan reeds verstrekte pensioengaranties. Een overgang naar een sekseneutrale grondslag zou financieel onverantwoord zijn geweest en zou niet mogelijk zijn geweest zonder de instemming van alle deelnemers aan het pensioenfonds. Lægernes Pension betoogt dus dat het – mocht het Østre Landsret concluderen dat de toepassing van § 8, lid 2, van de wet gelijke behandeling in verzekeringszaken wordt beperkt door een aanvullende, ongedefinieerde mate van noodzakelijkheid – heeft verzekerd dat slechts van actuariële berekeningsfactoren op basis van geslacht gebruikt is gemaakt voor zover dat noodzakelijk was.
- 40 Lægernes Pension betwist derhalve dat § 8 (2) van de wet gelijke behandeling in verzekeringszaken terzijde kan worden gesteld op grond van het Unierecht. Het is „contra legem” om te oordelen dat § 8, lid 2, van deze wet strijdig is met het Unierecht. De bewoordingen van § 8, lid 2, zijn duidelijk en mogen in de rechtsverhouding tussen de Lægernes Pension en verzoeksters niet buiten beschouwing worden gelaten. Er is dan ook geen sprake van onrechtmatige ongelijke behandeling van verzoeksters.
- 41 Het pensioenreglement van Lægernes Pension is derhalve niet in strijd met § 8, lid 2, van de wet gelijke behandeling in verzekeringszaken en de onderliggende handelingen van het Unierecht, en is dus niet ongeldig.

Motivering van de prejudiciële vragen

Eerste vraag, betreffende de geldigheid van het eerste deel van artikel 9, lid 1, onder h), van richtlijn 2006/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep

- 42 Uit het eerste deel van artikel 9, lid 1, onder h), volgt dat verschillende uitkeringsniveaus niet in strijd zijn met het beginsel van gelijke behandeling „voor zover nodig om rekening te houden met naar geslacht verschillende actuariële berekeningsfactoren bij regelingen met vaststaande bijdragen”.
- 43 Met deze vraag wenst het Østre Landsret te vernemen of de uitzondering van het eerste deel van artikel 9, lid 1, onder h), betreffende regelingen met vaststaande bijdragen in richtlijn 2006/54/EG van de Raad ongeldig is wegens strijdigheid met het algemene Unierechtelijke beginsel van gelijke behandeling.
- 44 Het Hof van Justitie van de Europese Unie lijkt nog niet in de gelegenheid te zijn geweest zich uit te spreken over de geldigheid en de omvang van de uitzondering op het beginsel van sekseneutraliteit in bedrijfspensioenregelingen. In dit verband merkt het Østre Landsret op dat de zaak TestAchats (C-236/09) betrekking had op een particuliere pensioenregeling.

- 45 De vraag is relevant voor het hoofdgeding, aangezien de uitzondering van het eerste deel van artikel 9, lid 1, onder h), is omgezet in de Deense wet inzake gelijke behandeling in verzekeringszaken (zie hierboven), op basis waarvan nog steeds op het geslacht gebaseerde actuariële berekeningsfactoren worden gebruikt in de pensioenregeling die in het hoofdgeding aan de orde is.
- 46 Indien de vraag bevestigend wordt beantwoord, is de vraag vanaf welke datum die bepaling ongeldig is.
- 47 In dit verband merkt het Hof op dat de pensioenregeling die in het hoofdgeding aan de orde is, alleen toestaat om op geslacht gebaseerde actuariële berekeningsfactoren (seksespecifieke basis) te gebruiken bij de berekening van de pensioenen van deelnemers die vóór 1 juli 1999 tot de betrokken regeling zijn toegelaten (zie hierboven).

Tweede vraag, betreffende de uitlegging van het eerste deel van artikel 9, lid 1, onder h), van richtlijn 2006/54/EG van 5 juli 2006.

- 48 Uit het eerste deel van artikel 9, lid 1, onder h), volgt dat verschillende uitkeringsniveaus niet in strijd zijn met het beginsel van gelijke behandeling „voor zover nodig om rekening te houden met naar geslacht verschillende actuariële berekeningsfactoren bij regelingen met vaststaande bijdragen”.
- 49 Het Østre Landsret is van oordeel dat er twijfel bestaat over de inhoud van het noodzakelijkheids criterium in de bepaling met betrekking tot een regeling zoals die welke in het hoofdgeding is beschreven, onder meer over de vraag of het gebruik van op geslacht gebaseerde actuariële berekeningsfactoren in dit geval gerechtvaardigd kan zijn om te voldoen aan reeds verstrekte bindende pensioengaranties.
- 50 Deze vraag is relevant voor het hoofdgeding omdat verzoeksters in het hoofdgeding aanvoeren dat het pensioenfonds hun recht op gelijke behandeling heeft geschonden door er niet voor te zorgen dat er alleen op geslacht gebaseerde actuariële berekeningsfactoren werden gebruikt voor zover dat nodig was om te voldoen aan pensioengaranties die reeds waren verstrekt op het moment van inwerkingtreding van de wet inzake gelijke behandeling op het gebied van verzekeringen.

Derde vraag, betreffende het begrip beloning in de zin van artikel 157 VWEU

- 51 Uit artikel 157, lid 1, VWEU volgt dat iedere lidstaat ervoor zorgdraagt dat het beginsel van gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke werknemers voor gelijke of gelijkwaardige arbeid wordt toegepast. Krachten lid 2 van die bepaling wordt onder „beloning” „in de zin van dit artikel [...] verstaan het gewone basis- of minimumloon of -salaris en alle overige voordelen in geld of in natura die de werknemer uit hoofde van zijn dienstbetrekking direct of indirect van de werkgever ontvangt”.

- 52 Volgens het Østre Landsret bestaat er twijfel bestaat over de vraag in hoeverre de prestaties die worden berekend in een beroepsregeling inzake sociale zekerheid met vaststaande bijdragen, zoals die welke in het hoofdgeding aan de orde is, een beloning in de zin van artikel 157 VWEU vormen.
- 53 Het Hof van Justitie van de Europese Unie, dat zich heeft uitgesproken over een soortgelijke vraag met betrekking tot een bedrijfspensioenregeling met vaststaande uitkeringsniveaus (zie arrest van 22 december 1993, [REDACTED] C-152/91), lijkt niet eerder uitspraak te hebben gedaan over de vraag of premies die zijn gestort in een beroepspensioenregeling met vaststaande bijdragen een beloning vormen in de zin van artikel 157 VWEU.
- 54 Het antwoord op deze vraag is voor het hoofdgeding slechts relevant indien de eerste vraag over de geldigheid van het eerste deel van artikel 9, lid 1, onder h), van richtlijn 2006/54/EG bevestigend wordt beantwoord.
- 55 Gelet op het voorgaande acht het Østre Landsret het noodzakelijk het Hof van Justitie van de Europese Unie overeenkomstig artikel 267, tweede alinea, VWEU, gelezen in samenhang met de eerste alinea ervan, vragen te stellen zoals hierboven uiteengezet.

BESCHIKKING:

Het Østre Landsret verzoekt het Hof van Justitie van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing over de [hierboven] gestelde vragen:

[herhaling van de prejudiciële vragen].

[omissis]